

СТАНОВЛЕННЯ ТЕРМІНУ „ПРИБУТОК”

Омельченко Ксенія Юріївна, асистент

Національний університет харчових технологій

Прибуток, відома з далекого минулого категорія, що отримала новий зміст в умовах сучасного економічного розвитку країни та формування реальної самостійності суб'єктів господарювання. Будучи головною рушійною силою ринкової економіки, вона забезпечує інтереси держави, власників підприємств та персоналу.

В економічній термінології поняття прибутку стало універсальним і досить активним складовим елементом фінансової системи наприкінці XVIII століття. Починаючи саме з цього часу термін „прибуток” привертає до себе все більше уваги як практиків, так і вчених-теоретиків.

В процесі еволюції терміну „прибуток” як економічної категорії та у наближенні його сутності до сучасного тлумачення приймала участь дуже велика кількість вчених та економістів (табл 1.1.).

Таблиця 1.1.

Походження терміну „прибуток”

№	Автор (економічна течія)	Праця (теорія)
1	Тамас Мен (меркантилізм)	Вважали, що прибуток виникає в сфері обігу, в зовнішній торгівлі у результаті подальшого продажу товарів за кордоном дорожче, ніж їх купили.
2	Ф. Кене Фізіократи	Перенесли проблему походження прибутку з сфери обігу в сферу виробництва.
3	Адам Сміт та Девід Рікардо (класична політекономія)	Вперше довели, що вартість створюється не лише в землеробстві, але й в інших галузях матеріального виробництва.
4	Адам Сміт	Визначав прибуток як вирахування з продукту праці робітників на користь підприємця
5	Прагматизм	Розробляючи проблему прибутку, зробили крок назад порівняно з класиками підмінивши питання про джерело прибутку питанням про те, на якій основі можна отримати прибуток.
6	Саєм	„Теорія походження та сутності прибутку”, використовував поняття „послуги капіталу” в теорії продуктивності капіталу.
7	Джеймс Мілль	„Теорія трудового доходу”. Згідно неї підприємці створюють особливу групу трудящих, що виконують соціально-необхідні функції. Справедливою платою виступає заробітна плата для робітників, а прибуток для підприємців.

8	А. Маршал	Визначав прибуток як комплексний дохід підприємця від усіх факторів виробництва.
9	Нассау Сеніор (1790-1864 рр.)	„Теорія стриманості” що згодом трансформувалася в „Теорію вичікувань”. Стверджував, що підприємці заради виробництва та нагромадження жертвують своїм добробутом, утримуються в повсякденному використанні коштів на особисте споживання, проявляють бережливість тощо.
10	Маквел та А. Маршал	„Теорія вичікувань”, згідно якої для забезпечення раціонального господарювання необхідна відстрочка у використанні частини продуктів, а оптимальність у визначенні питомої ваги накопичення й споживання втілюється у створенні об’єктивної матеріальної величини прибутку.
11	Карл Маркс	Аналізував природу прибутку та джерела його виникнення. Довів, що прибуток – це перетворена форма додаткової вартості.
13	Адольф Вагнер, Ф. Герман	„Теорія продуктивності капіталу”, висунуте твердження, що прорахувавши обсяг виробленої продукції понад величину втраченого капіталу можна визначити прибуток на даний капітал, тобто фізичну продуктивність капіталу.
14	Дж. Б. Кларк, Л. Вальрас	Вважали, що прибуток – винагорода, „ціна” одного окремого фактору виробництва – капіталу, не враховуючи винагороду за інші фактори – землю, працю тощо.
16	І. Фішер, Ф. Найт, Е. Лундберг, Г. Мюрдал	Поняття ризику як важливого розрахункового показника, що використовується для аналізу прибутку в умовах недосконалої конкуренції та надприбутків у працях.
17	Ф. Найт	Праця „Ризик, невизначеність і прибуток” (1921 рік), ризик розглядається як важливий розрахунковий показник, що використовується для аналізу прибутків в умовах недосконалої конкуренції і надприбутків
18	Йозеф А. Шумпетер	„Теорія економічного розвитку”, сучасні західні концепції сутності та характеру прибутку доповнюються технологічними та інноваційними теоріями.
19	Дж. М. Кейнс	Розглядав прибуток у системі макроекономічних показників регулювання соціально-економічних процесів у державі за допомогою ефективного попиту.
20	Т. Веблен, Дж. Гобсон, А. Берлі та інших	Щодо походження та економічної природи прибутку визначили інституціонально-соціологічний напрямок теорії доходів підприємницьких структур.